

REVISTA ECONOMICĂ

ORGAN FINANCIAR-ECONOMIC

Organul oficial al asociațiunii institutelor financiare românești din Ardeal, Banat, Crișana și Maramurăș „SOLIDARITATEA” Sibiu

Apare odată pe săptămână.

Redacțiunea și administrațiunea: Sibiu, Strada Bayer Nr. 1-3.

Abonamentul pe an: în țară: pentru autorități, bănci și întreprinderi Lei 500.—; pentru particulari Lei 400.—; pentru cooperative, funcționari publici, de bancă și comerciali Lei 300.—. În străinătate Lei 800.—. Taxa pentru inserțiuni: de fiecare □ cm. Lei 6.—

Director: **Constantin Popp.**

Redactor: **Dr. Mihai Veliciu.**

Sumarul:

Cămătărie agricolă și raționalizare agricolă. — Este posesia unui automobil un lux? — Stabilizare și bilanț. — Alfred Nobel. — *Cronică:* Necrolog. Mișcarea populației României în anul 1928. Taxarea telegramelor în limbaj convenit. — Situațiunea sumară a Băncii Naționale a României. — Cursul Valorilor la București.

Cămătărie agricolă și raționalizare agricolă.

Țărani din jurul Bistriței, Năsăudului, Sighetului, Dejului și altor orașe provinciale îndepărtate călătorește cu mari cheltuieli la Cluj, ca să solicite dela băncile mari de aici credite mai ieftine (?) cu 18%—20%, fiindcă băncile mai mici din acele orașe le iau dobânzi mari de 36%—42%. După cât suntem informați situația este aceeași în întreg Ardealul. În privința dobânzilor mari nu este nici o deosebire între băncile populare românești și cele minoritare; toate sunt deopotrivă animate de o singură tendință: să câștige cât mai mult posibil fără nici o considerare la situația grea economică în care se află azi pătura fărănească cultivatoare de pământ.

Cămătăria această excesivă este cu atât mai supărătoare acum când — recunoscându-se importanța covârșitoare a agriculturii pentru economia noastră națională, toate silințele cărmuitorilor de azi tind spre raționalizarea producției agricole. Programul de căpetenie al guvernului actual este intensificarea producției agrare. Pentru realizarea acestui program foarte vast guvernul înființează învățământul agricol, împarte țăranilor scrisorile șefului departamentului respectiv tot felul de sfaturi bune și practice,

cari toate constituie raționalizarea în teorie, trimite instrucțiuni și îndrumări agronomilor, consilierilor și Camerelor agricole să-și îndeplinească mai bine misiunea față de populația dela sate; duce tratative cu finanțele streine pentru a le atrage în întemeierea și organizarea creditului agricol etc. În sfârșit toți teoreticienii economiști — fără deosebire de vederi politice — sunt de acord, că agricultura trebuie eliberată de metodele rudimentare în care a trăit până acum, trebuie raționalizată și modernizată, pentru a putea concura cu succes pe piața mondială cu celelalte state agricole.

Oare nu ar putea adera la acest puternic curent de raționalizare agricolă și institutele noastre financiare? Sunt bune și sfaturile teoretice și practice ce se dau economilor noștri dela sate, îndeosebi, dacă avem în vedere, că cei împrăștiți cari mai înainte munceau pe pământul altuia, nu prea sunt obișnuiți să muncească productiv pe cont propriu. Însă toate sfaturile, toate îndemnulurile sunt numai măsuri paliative, și nu vor avea nici un efect practic, dacă nu i se dau țăranului și mijloacele bănești pentru a-și putea procura cele necesare în economie. Un modest capital rulant, iată ce-i trebuie țăranului nostru! Raționalizarea în industrie ca și în agricultură reclamă investire de capital.

Economul cu 4—10 jugăre, câștigat prin reforma agrară, pentru a-și „raționaliza” munca lui agricolă, adică pentru a munci pământul după sfaturile înțelepte ce i se dau prin presă și cu graiu viu; are lipsă de vite de muncă și de recvizite economice, de sămânță aleasă, de gunoi bun, cu un cuvânt are lipsă de refacerea

și modernizarea întregului utilaj economic. Fără acest utilaj loturile în cari au fost împrăștiate cei îndreptății vor rămânea nelucrate și părăginate. Ori pentru procurarea inventarului economic se recer bani, tocmai ceea ce economul are mai puțin acum când produsele agricole, roadele muncii lui de un an de zile au ajuns să fie prădate pe piață aproape pe nimica.

Țăranul este mai mult decât ori-când avizat la concursul institutelor noastre financiare în formă de credit agrar, pe termen de cel puțin un an adecă până la proxima recoltă.

Să nu așteptăm totul dela stat. Tratatativele în curs în vederea organizării unui institut financiar agrar în stil mare, în care să participe și capitalul strein, pot să dureze încă multă vreme, și pe când vor sosi ajutoarele acestui institut — dacă vor sosi — va fi prea târziu.

Organizarea pe finuturi a acestui mare institut financiar reclamă timp îndelungat. Bună parte din capital se va irosi apoi în cheltuieli de organizare astfel că creditul mult așteptat și mult trimbițat, va sosi târziu și în măsură insuficientă.

Este prin urmare o datorință patriotică și socială a institutelor noastre financiare să-și asume ceva din programul de re-facere agrară, și să vie în ajutor clasei agricole cu obolul său însă cu dobânzi suportabile! Institutele noastre grupate în Asociațiunea „Solidaritatea“ sunt datorare să aducă jertfe în aceasta direcțiune. Țărănimea se află într'o stare de adâncă deprimare sufletească din cauza, că deși a avut în anul acesta recoltă destul de bună, însă aceasta neavând preț, situația ei nu s'a îmbunătățit. E pe cale de a-și pierde orice animație în activitatea sa agricolă și orice nădejde într'un viitor mai bun.

Nu e bine ca o parte din clasa noastră intelectuală care conduce modestele finanțe românești prin orașele mai mici din provincie să exploateze aceasta stare de depresiune sufletească, luând țăranilor strâmtoări dobânzi uzurare și contribuind astfel la adâncirea prăpastiei ce se sapă între țăranime și clasa conducătoare prin neconținutele agitații sociale.

Ne aducem aminte de timpurile vechi, când băncile noastre mici și mari, însuflețite toate fiind de o sacră misiune națională, erau cel mai sigur scut al țără-

nimei în negre zile de nevoi. Nu ar fi cu puțință să reinvie aceste vremuri de demult?

Știm că disponibilitățile acestor mici institute financiare sunt foarte modeste, dar ajutoarele cât de mici ce pot da economilor noștri cu mai puțină râvnă de câștig își vor face efectul în populația noastră dela sate.

Ca soluție transitorie — până la înființarea institutului agricol și până la sanarea crizei de numerar, se impune credem noi, ca și Banca Națională să vie într'ajutor țărănimei cu sume mai modeste pe cari să le împrumute în sezonul actual de iarnă sau direct — cum făcea în anii trecuți — sau prin intermediul băncilor noastre populare, însă fixând înainte dobânda ce are să plătească împrumutătorul.

Aceiași misiune îi revine — în măsură mai mică și băncii „Albina“, cel mai popular institut financiar în finuturile ardelene.

Dr. I. T.

Este posesia unui automobil un lux?

Evident că nu. Azi în secolul al XX-lea, al radiofoniei, al autoanelor capabile cu atâta ușurință a face înconjurul pământului, în secolul când aproape toate imaginațiunile fantastice din romanele lui Jules Verne devin realități, posesia unui mic vehicul cu tracțiune mecanică nu mai poate fi un lux. Chiar de ar fi, punem cazul, ar trebui mijlocit, ajutat să treacă în tabera obiectelor banale și indispensabile, accesibile și la îndemâna tuturor. Căci ori și ce meserie ori profesia, care pretinde o deplasare oarecare se vede constrânsă la o mașină. Nu o ai, te vezi împiedecat în lucrurile tale și lucrul nu îți merge. Nu poți satisface clientela și concurentul te câștigă. Azi nu se mai poate concepe industriași și om de afacere fără automobil. Cel puțin în occident, unde nu numai fiecare medic dar și o mare majoritate dintre muncitori au mașina lor la casă.

Și de automobilele de azi nu se mai poate plânge că sunt de niște prețuri inaccesibile. Invincibile sunt azi miile de sarcini ce fi se pun de către diferitele autorități. În nici o țară din Europa, proprietarii de atari vehicule, nu au de suportat atâtea șicane și impozite decât cetățeanul român. Incercați și intrați ocazional în vorbă cu vre-un proprietar, nesfârșite vor fi plângerile lui. Înțeleg aci pe vre-un medic sau voiajor, care în-

trebuie să plătească mașina în exercițiul funcțiunii sale. Plătești impozit până și după greutatea mașinei care apasă solul României. Căci după concepția pământenilor e un articol de lux și trebuie aspru impus. Indiferent la ce îl întrebuințezi, că posezi o mașină ieftină de serie sau una scumpă, ai mașină și pace. Statul român în urma acestora numai într'un singur fel știe să-ți asigure venituri, impune aspru pe toți posesorii. De fapt, e lucrul cel mai comod pentru el, în schimb nu-ți dă nici drumuri cari să nu-ți ruineze mașina și să-i provoace o scoatere din uzaj prea matură. Că până ce poți rula pe alte șosele câte 150.000—200.000 klm. la noi dacă ai atins 50.000 klm. ai bătut un record. Până ce proprietarul unui vehicol de acest fel în alte ținuturi nu are decât a-și umplea rezervorul cu benzină din oraș în oraș unde merge, la noi trebuie să colinzi și pe la mehanici să-ți pună arcuri noi, rupte în urma miilor de hopuri.

Cauciucurile? Dreau să știu care stat mai împoartă atâtea cauciucuri ca România. Rivalizăm și cu acele state cari au un număr întreg de automobile în circulație.

De o statistică asupra numărului de automobile din România nu am putut da. Fapt e însă, că nici într'un stat un așa număr variat de mașini de tot felul nu găsești ca la noi. Cele mai întortochiate numiri de mașini și feluri de mașini își găsesc deosebi la noi. Am avut și noi o fabrică la Arad care nu știu din ce cauză a încetat fabricarea, există și azi dar se ocupă de alte. Zic: nu știu fără presupun, că neexistând la noi ca în Italia o personalitate în drept care să prefere, să impună și să încurajeze industria națională, aceasta s'a văzut ruinată de streini la ea în țară, acasă. Mussolini a știut să impună tuturor autorităților de stat de a întrebuința numai mașini „Fiat“.

La noi nu se poate vorbi de aceasta industrie, deși e o piață bună unde cum am zis mai sus, află deosebi toate fabricile din lume. Ca țări producătoare se citează în primul rând Statele Unite ale Americii, care a produs în 1928 4.601.130 mașini. Franța cu o producție de 223.000 mașini, Anglia cu 204.000, Germania cu 150.200 și Italia cu o producție de 55.000 mașini pentru 1928.

După numărul mașinilor în circulație avem:

Statele Unite ale Americii	24.493.124	mașini
Anglia	1.348.545	„
Franța	1.115.841	„
Canada	1.061.830	„
Germania	550.000	„
Italia	172.308	„

Industria aceasta ocupă în Franța: 380.000 de persoane astfel repartizate:

100.000	de lucrători în fabrici de automobile
40.000	„ „ „ „ „ accesorii de automobile
26.000	„ „ „ „ „ cauciucuri
85.000	„ „ șoferi profesioniști
30.000	agenți și vânzători
100.000	reparatori.

O altă statistică referitor la repartiția automobilelor avem următoarea:

În Statele Unite ale Americii	tot la 5 locuitori revine o mașină
„ Canada și Noua Zelandă	„ „ 9 „ „ „ „
„ Australia	„ „ 12 „ „ „ „
„ Argentina	„ „ 34 „ „ „ „
„ Anglia și Danemarca	„ „ 35 „ „ „ „
„ Franța	„ „ 36 „ „ „ „
„ Uruguay	„ „ 42 „ „ „ „
„ Suedia	„ „ 47 „ „ „ „

Nu putem vorbi de o desinteresare a capitaliștilor români pentru această industrie și a accesoriilor ei. Politica noastră este de condamnat care o urmărim și nu se găsește nimeni să o îndrepte. Și pentru a înțelege mai bine să-mi fie permis să pomenesc un caz petrecut cu o societate română din București, a cărei nume îmi scapă.

E știut de ori-și-care automobilist că la cumpărări de cauciucuri norocul joacă un rol mare. Din aceeași mare nu toate cauciucurile sunt la fel de trainice. Capătă vreun defect la turnarea lor în fabrică, e slăbită pânza din ea în urma turnării greșite și cauciuc nou nu poți întrebuința. Mai mare nenorocirea pentru un cumpărător care dă de la 3500—8000 Lei pentru un cauciuc după dimensiune, și după trei zile sau o săptămână îl poate arunca, că deși cauciucul la suprafață poate fi bun, spărgându-se în lături iese camera de aer. Numărul de asemenea cauciucuri nereușite cari la cumpărare nu se văd e de circa 1—2% minimum. Nici un atelier de vulcanizare nu-ți mai poate repara cauciucul, chiar de se va găsi vreunul care să fie mai bine instalat și să-l accepte, îl face foarte grosolan de își pierde toată elasticitatea și plus că îl face scump. Dar precum am zis, sunt foarte rari cei cari pot și așa a le repara. Repararea de fapt ar consta în a topi cauciucul și al turna din nou. Aceștia din urmă însă lipsesc pe dinăuntru un alt cauciuc.

Pentru topirea și turnarea din nou de cauciucuri se fondă o societate la București a cărei nume, cum am zis mai sus, îmi scapă. Fabrica întrebuință peste o sută de muncitori și dintru început îi merse bine. Veni statul care impuse fabricii un așa impozit, încât fabrica literalmente — încă sub regimul guvernării trecute — se văzu constrânsă a-și închide porțile. Să analizăm și să reflectăm puțin asupra acestui caz. Oare

pierdea statul dacă impunea mai puțin societatea aceasta? Zicem să o fi impus cu 50% mai puțin decât a impus-o, ce s'ar fi întâmplat? Societatea mai exista, aveam cu atâția șomeri mai puțini, poate tot atâția capi de familie cari fiecare are și își achită impozitul lui. Dar numai faptul că dă posibilitatea la atâția lucrători să-și agonisească pâinea, nu e deja un câștig real pentru stat? Strivind prin sarcinile impuse, mai bine a făcut? A crescut de atunci importul de cauciucuri, care hrănește muncitorii streini.

Se vede că la noi se consideră de câștig numai ceea ce intră direct în tresoria statului. Căci dacă a pierdut statul pe de o parte, societatea nemai plătiindu-i impozit de loc, a câștigat pe de altă parte, încassând mai mult în urma importului acestui articol.

Fără nici un alt comentariu suplimentar, este posesia unui automobil la noi un lux? P.

Stabilizare și bilanț.

Repercursiunile stabilizării monetare asupra întreprinderilor economice private.

De Petre Poruțiu, prof. univ.

(Urmare).

11. Transformarea plusvalutei active în capital social.

Transformarea plusvalutei active în capital social la societățile pe acțiuni se aseamănă transformării rezervelor în noi acțiuni, întrucât ambele transformări implică sporirea capitalului social. În mod normal sporirea capitalului social cuprinde două operațiuni: mărirea patrimoniului social pe de o parte și crearea de noi drepturi de participare pe de altă parte. Când augmentarea capitalului social se face prin transformarea rezervelor, patrimoniul social rămâne neschimbat; aceeași situație o avem și la întrebuintarea plusvalutelor pentru sporirea capitalului social. În doctrină și în practică s'a pus întrebarea, dacă înglobarea rezervelor în capital poate fi înfăptuită în mod sumar prin hotărârea adunării generale, sau dacă e necesar a se observa formele comune — subscripțiune și vărsământ — și a se obține chiar unanimitatea voturilor acționarilor, dat fiind că sunt în joc interesele opuse ale acționarilor și ale creditorilor. De fapt la această operațiune nu se face vărsământ în numerar, deoarece acționarul nu își ridică cotăpartea ce îi revine din patrimoniul societății, spre a o restitui în baza unei obligațiuni contractate prin subscripțiune, ci mai degrabă are loc o egalare a valorii nominale a acțiunilor cu valoarea internă și aceasta

se reduce la operațiunea de contabilitate, prin care rezervele sunt virate la capital. Pentru acționarii dublarea aparentă a capitalului lor este împreună cu desavantajul, că rezervele de cari adunarea generală putea dispune se imobilizează și se transformă în gaj pe seama creditorilor. (Lehmann, *Das Recht der Aktiengesellschaften*, 1904, II. p. 447). Creditorii în schimb au tot interesul ca efectuarea sporului de capital să întâmpine cât mai puține dificultăți.

Sporirea capitalului social prin întrebuintarea rezervelor — la emisiunea de noi acțiuni pe seama vechilor acționari — este bine cunoscută în dreptul nord-american, sub denumirea de *stock-dividends*. (Lehmann, *Das Recht der Aktiengesellschaften*, 1904, II. p. 416). În Franța asemenea se practică. După Wahl (op. cit. 740, 743) capitalul social poate fi sporit prin transformarea rezervelor în acțiuni; acționarul obține în acest caz, fără vreun vărsământ, titluri suplimentare asupra cărora pot dispune liber. Excepție face rezerva legală care trebuie să rămână neatinsă. Dar societatea care își augmentează capitalul, își modifică prin aceasta statutele în cari este înscris capitalul. Se cere deci aceeași deliberațiune ca și pentru alte modificări de statute. Unii au pretins chiar, că pentru transformarea rezervelor în acțiuni este necesar asentimentul unanim al acționarilor, susținând că prin emisiunea de noi acțiuni ar crește angajamentele acționarilor.

Practica cu drept cuvânt se dispensează de condițiunea unanimității, căci acționarul nefiind obligat la noi prestațiuni, angajamentele lor nu cresc. Jurisprudența este însă unanimă, că pentru augmentarea capitalului trebuiesc observate aceleași formalități ca și pentru constituirea societății. Thaller (op. cit. 660 bis) este de părerea că rezerva facultativă, spre deosebire de rezerva legală, poate fi distribuită în cazul când ar părea superfluă; o nouă adunare generală ar putea hotărâ să o distribuie acționarilor. Caracterul original de beneficiu, pe care l-au avut valorile trecute la rezerve, nu s'a pierdut; în consecință ele pot fi transformate ori-când în dividende. La fel societatea, când își mărește capitalul, poate întrebuinta aceste rezerve — prin virament în cont — pentru liberarea de acțiuni noi, fiecare acționar fiind obligat să și primească titlurile fără a vărsa numerar. Cazul e posibil și în Germania, cu condițiunea ca să fie îndeplinite formele obișnuite pentru sporirea capitalului, vărsământul putându-se efectua astfel că societatea compensează, ceea ce revine acționarilor din rezerve; hotărârea adunării generale trebuie însă să întrunească consimțământul tuturor acționarilor. (Lehmann, op. cit. II. p. 445, nota 1).

La italieni Vivante (*Traité de droit commercial*, trad. de Escarra, 1911, ll. 517, 589) se ocupă de această problemă; punctul lui de vedere diferă de toate câte le-am cunoscut. Adeseori — zice el — administratorii prudenți propun și adunările generale ordinare votează constituirea de rezerve neprevăzute în statute, diminuând prin această măsură beneficiile nete ce ar urma să fie distribuite acționarilor. Deși aceste propuneri izvoresc dintr'un laudabil spirit de jertfă, în scopul de a ameliora creditul și soliditatea întreprinderii și poate de a asigura distribuția beneficiilor viitoare, totuși minoritatea acționarilor va putea obține în acest caz suspendarea hotărârilor adunărilor generale, în interesul apărării drepturilor sale. (Cod. com. it. art. 163). De fapt statutele și în lipsa lor legea precizează măsura în care fiecare acționar trebuie să jertfească o parte a dividendului ce-i revine, pentru viitorul întreprinderii și înainte de a mări acest sacrificiu prin o derogare la contractul social, trebuie modificat contractul însuși — statutele — cu precauțiunile prescrise de lege pentru apărarea minorităților. Pentru aceeași rațiune, din respect față de lege și statute, adunarea generală ordinară, simplu organ de administrațiune, nu poate întrebuița în alte scopuri rezervele statutare acumulate, s. e. nu le poate distribui acționarilor ca beneficiu anterior realizat. Poate însă dispune de sumele afectate prin deciziuni ale adunărilor generale rezervelor eventuale, — sau chiar legale și statutare, în măsura în care ele depășesc limitele fixate prin lege sau statute, — aceste rezerve eventuale și aceste excedente neavând altă bază legală ca votul mai mult sau mai puțin legitim al adunării generale ordinare, care dacă a avut puterea de a le crea, le poate și desființa. Sporirea capitalului poate fi înfăptuită prin emisiunea de noi acțiuni, și aceasta este procedura cea mai uzitată. Ea poate fi îndeplinită și obligând asociații, cari nu preferă să se retragă din societate, să verse un supliment peste prețul original de emisiune al acțiunilor. În ambele cazuri asociații au dreptul de a se retrage: în primul fiindcă se modifică partea proporțională a fiecărui acționar la capital și la beneficiu, sau fiindcă este constrâns a pune noi sume, dacă dorește să participe la beneficiile sociale în aceeași măsură ca înainte; în cazul al doilea fiindcă trebuie să verse noi mize asupra capitalului social. Invers, acționarii nu au dreptul de a se retrage, dacă prin augmentarea capitalului nu se schimbă situația lor în societate, cum ar fi cazul augmentării capitalului social, sporind corespunzător valoarea — nominală — a acțiunilor, sau distribuind gratuit între asociați acțiunile noi emise. În concluziune, după părerea lui Vivante, rezervele

eventuale și excedentele rezervelor legale și statutare pot fi întrebuițate de către adunarea generală pentru augmentarea capitalului social, prin sporirea nominalului acțiunilor sau distribuția de noi acțiuni, fără ca acționarii rămași în minoritate să aibă dreptul de a se retrage din societate în temeiul art. 158 pct. 5 cod. com. it.

Acelaș punct de vedere îl reprezintă în literatură română M. A. Dumitrescu (*Manual de drept comercial*, III p. 273 ss.). Și el susține că evantumul beneficiilor sociale, cari sunt să fie repartizate între tovarăși, se găsește fixat de lege sau statute (cod. com. rom. art. 90, paragr. 5) și nu e permis unei majorități ordinare să se atingă de acest drept, dobândit de toți acționarii, decât în urma modificării statutelor sau actului constitutiv; acționarii din minoritate au dreptul să ceară suspendarea unei asemenea deliberări a majorității simple, ca fiind contrarie actului constitutiv și statutelor. (Cod. com. rom. art. 165). Orice adunare generală are însă dreptul să schimbe destinațiunea rezervelor voluntare nestatutare, să decidă de ex. repartizarea lor ca dividend la acționari. În adevăr, din momentul ce adunarea care le-a constituit avea dreptul să nu le constituie și să le repartizeze, acționarii actuali nu au de ce să se plângă, dacă beneficiază ei de repartizarea decisă ulterior, dându-se tuturor acționarilor dividende sau acțiuni noi, liberate.

(„Revista juridică“)

(Va urma)

Alfred Nobel.

(Urmare).

Intre timp Nobel părăsi Suedia. Locuia când la Berlin, când la Paris, până ce în cele din urmă se stabilă la Paris, unde își avea un mare laborator. Optsprezece ani stătu aci neclintit până ce o campanie politică începe o acțiune contra lui. I se reproșează că și-a vândut brevetul prafului de pușcă fără fumul statelor vecine înainte de a-l fi oferit autorităților franceze. Cum poate permite guvernul unui astfel de om să-și țină un laborator, unde să facă încercări cu explozibile și încă în apropierea fabricii de explozibile naționale.

În Franța poliția începe și îi face neplăceri zilnice până ce într-o zi prefectul îl amenință cu închisoare, ca unuia care e periculos pentru siguranța generală.

Un alt incident penibil vine în acelaș timp a-i agrava încă situația. După moartea lui Barbe în 1890 se descopere că Franța încă ar fi amestecată în scandalul din Panama, unde directorii societății lui s'ar fi dat la speculații și excrocherii nepermise. Îl i-au și pe Nobel la mână și voiesc a-l trage la răspundere pentru faptele comise acolo.

Cu toate că nu era personal responsabil de cele întâmplate, în urma acuzațiilor multiple, ce i se aduceau, credea că în curând după asta se va ruina. Își vedea deja ruina și se hotărăște a părăsi Parisul și de a merge ca chimist în vreo fabrică de a sa în Germania. Dar lucrurile nu se petrecură tocmai așa de tragic, cum le prevedea el, reușește a-și reorganiza întreprinderea dela Paris, dar luă la inimă acuzațiunile, ce i se aduse și părăsește Parisul și se stabilește în Italia la San-Remo. Împlinise în timpul acesta etatea de 60 de ani, dar cu toată aceasta etate avansată nu se gândește de loc la odihnă, ci își instalează și aci un alt laborator. Lucra cu zor și căuta a prepara cauciucul sintetic și mătasa artificială. Căuta încă să rezolve o mulțime de probleme ale artileriei grele, precum și utilizarea, ce s'ar putea da în timp de războiu, balonului și smeului. Se însărcinează în cele din urmă cu fabricarea de tunuri și își instalează la Bofors în Scandinavia cea mai mare fabrică de tunuri. În acelaș timp părăsește San-Remo și se reîntoarce în Suedia. Se stabilește la Bjoerneborg, unde își instalează un laborator cu mult mai mare ca cel din Paris și San-Remo.

Aci cu 6 angajați se trudea a face cercetări noi în domeniul electrochimiei, cu toată boala de inimă, de care începea să sufere. A luat în total 129 de brevete (unasutădouăzecișinouă). În anul 1896 se întoarce la San-Remo, unde la 10 Decembrie a acelui an este aflat dimineața mort în cabina sa de lucru.

Dacă judecăm cariera lui Alfred Nobel după succesele avute, putem afirma că a avut o viață foarte frumoasă, demnă de invidiat. Un om extraordinar de muncitor, care după un început greu, la etatea de 30 de ani a fost un inventator cunoscut. La etatea de 40 de ani, un mare industriaș internațional, care din punct de vedere material este absolut independent de toată lumea și care poate întreprinde, ce numai îi place.

Este omul cu cunoștințe foarte vaste, acoperit de mari onoruri ori unde mergea.

Dar pe lângă toate aceste aparențe, viața lui intimă are un alt aspect și nu era de loc fericit. Se vorbește de o aventură avută în tinerețe cu o femeie și care i-ar fi schimbat structura lui internă. Poate de aceea era și așa sălbatec în societate, de care avea o groază.

Astfel se vorbește, că pe la anul 1876 ar fi publicat într'un jurnal vienez următorul anunț „Om tânăr, foarte bogat și foarte instruit trăind la Paris, caută o femeie de același etate, care să posedă mai multe limbi și care să-i servească ca secretară și să dirijeze interiorul său“. Cu toate că un astfel de anunț nu prea inspiră în-

credere, contesa Berta Kinsky, guvernanta baronului Suttner dela castelul Hermansdorf de lângă Viena, răspunde anunțului și primi răspuns la câteva zile dela Nobel. În urma unor schimb de scrisori, înțelegerea fu făcută și plecă pentru a-și prelua noul serviciu.

Nobel ori cât se trudea nu se simțea la înălțimea acestei femei nobile, îndemânată și plină de grație. Își da toată osteneala ai place, timid cum era și chiar stângactiu. Ii arăta lucrările lui, poeziile, ce făcea și căuta pe toate căile a o face să-și uite relațiile ei cu patria sa. Din truda asta a lui o afacere îl întrerupe brusc. Regele Suediei îl roagă a veni la Stockholm, unde urma a se construi o fabrică nouă de dinamită. Părăsește Parisul pentru opt zile. Când se întoarce observă că contesa l-a părăsit și s'a înapoiat în Austria, unde s'a căsătorit scurt după aceea cu baronul Suttner și au plecat în Caucaz.

Astfel se termină prima întâlnire a lui Nobel cu Berta de Suttner, femeia, care a convertit inventatorul dinamitei în pacifist și care l-a determinat a fonda premiul păcii. Timp de vreo 10 ani mai schimbabilă din când în când câteva scrisori din depărtare, care mai întrefinea între ei o ușoară comunitate de idei. În timpul acesta caracterul lui Nobel nu se schimbă. Se simțea din ce în ce mai singur și deveni foarte sceptic. Nu-l vedea decât într'un singur salon la Paris, unde se întâlneau un număr oarecare de oameni de literatură și artiști. Aci se discuta cu același animosități despre încercările pline de succes ale unui tânăr poet, despre vreo premieră ca și despre speranța, care se nutrea că în primăvara viitoare generalul Boulanger va ataca pe Bismarck și Moltke. Nobel din toate discuțiunile aceste se convingea despre uzajul, ce voiesc a da invențiunii sale. Ce folos, se întreba el, când eu prin cercetările mele n'am căutat decât să aduc un serviciu umanității. Toată lumea posedă azi receta sa și fac cu ea ce vor. Lucrul acesta foarte mult îl deprima.

În anul 1888 moare fratele lui mai mare. Ziarele comunică din greșală moartea lui Alfred Nobel. Inventatorul dinamitei, misantrop, are ocaziunea de a-și cetti propriul său necrolog. Pagini întregi îi consacră ziarurile unde este glorificat. În anul 1890 Berta de Suttner publică un roman „Jos cu armele“. Nobel îi adresează felicitări entuziasmante. Se convinge că nu poate folosi mai avantajos milioanele, pe cari le-a câștigat în urma invențiilor sale decât instituind premii, care să recompenseze munca cea mai utilă depusă pentru pacea universală. Este convins că nu este posibil o desarmare momentană generală, precum nu crede nici în eficacitatea unui tribunal arbitrar

obligator pentru toate popoarele. Speră însă că s'ar putea înlătura ușor dacă națiunile ar lucra de un comun acord în contra celui dintâiu agresor și asta ar fi suficient ca să facă imposibil ori și ce războiu. Ideia aceasta îl preocupă toată viața, ce a mai trăit.

Alfred Nobel a lăsat pentru scopuri umanitare averea sa întreagă în valoare de 31 milioane și jumătate de Coroane. Din suma aceasta în fiecare an să se atribue cinci premii și anume trei pentru a recompensa invențiunile cele mai importante din domeniul fizicii, a chimiei și a medicinei. Al patrulea pentru bucată literară cea mai remarcabilă din domeniul ideal, iar al cincilea să se atribue aceluia, care va fi lucrat cu mai mult succes la fraternizarea popoarelor, la reducerea sau dispariția armatei, precum și la desvoltarea congreselor de pace. Premiile acestea le poate primi ori și ce persoană de ori și ce naționalitate, a cărei lucrare a fost mai utilă în decursul anului.

Efectul produs în urma publicării testamentului său e de nedesert. Până la el încă nici un multimilionar n'a lăsat încă o așa avere. Cu toate că fundațiunile lui J. D. Rockefeller au fost mai mari, dar ele au succes ale acestui. Până la Nobel nici un multimilionar n'a lăsat averea sa pentru opere de binefacere. În urma acestui testament se iviră un mare număr de greutăți tehnice și juridice. Cum își petrecuse Nobel o mare parte din viața sa în străinătate nu se știa care tribunal ar fi competent a executa testamentul său. Pe urmă pentru a constitui fondul Nobel era absolută nevoie a se strânge întreaga avere laolaltă, ceea ce nu era deloc ușor fiind fabricile lui împrăștiate în lumea întreagă. Pe când să se aranjeze toate acestea, niște rude îndepărtate a lui Nobel vin a ataca testamentul. Nu avea moștenitori direcți, căci rămase celebrat toată viața. Părinții lui și frații lui muriseră înaintea lui. Avea niște nepoți dela frați, dar aceștia aveau vaste câmpuri de sonde petrolifere și erau după Rockefeller și Rothschild cei mai bogați oameni și ca atari nu reflectau la succesiune. Noroc că Nobel prevăzuse acest lucru și înainte de a redacta testamentul se consultă cu doi pretini, cărora le comunică intențiunea sa de a redacta actul acesta. Acești doi fură chemați în fața tribunalului, unde au mărturisit faptul acesta, precum și că era sănătos Nobel când le spuse, precum și cu mintea întreagă.

Astfel se putu realiza dorința lui Nobel. Partea lui din fabricile din străinătate fură vândute și în urma morții lui și trustul Nobel se desființă. Bani obținuți din vânzările aceste se plasară în rente de stat, valori comunale și în ipoteci, dar întreg fondul se conservă în Suedia.

Primul premiu a fost decernat la 10 Decembrie 1901 — la ziua aniversării morții lui. Au primit până acuma acest premiu germanul Conrad de Roentgen, inventatorul razelor X, alt german chimistul van't Hoff, germanul Emil de Behring, care a descoperit serumul antidiftiritic. Toți aceștia premiul științific. Premiu de literatură a primit francezul Sully Prudhomme. Premiul pentru pace la primit elvețianul Henric Dunant, fondatorul Crucii roșii de Geneva. Președintelui societății franceze pentru pace Fredric Passy etc. După conferința dela Locarno premiul pentru pace a fost decernat răposatului Stressemann, precum și americanului Daves.

CRONICĂ.

Necrolog. Mihail Gașpar protopop, director executiv al institutului de credit și economii „Boșșana” a decedat în etate de 48 ani.

Mișcarea populației României în anul 1928.

DI N. D. Ionescu director în Ministerul de interne, însărcinat cu conducerea biroului demografic a încheiat raportul pe anul 1928. În acest an s'au contractat 158.891 căsătorii și s'au pronunțat 7681 divorțuri. S'au înregistrat 625.860 nașteri, fără născuții morți și 351.726 decese. Nașterile după provinciile s'au înregistrat în Ardeal și Banat 158.545, — în Bucovina 27.121, în Basarabia 104.047, în Vechiul Regat 336.147. Din aceste cifre rezultă că natalitatea cea mai mare este în Vechiul Regat și cea mai scăzută în Banat și apoi în județele ardelenne. Mortalitatea după regiuni este în Ardeal și Banat 105.836, — în Bucovina 16.625, în Basarabia 54.119 și în V. Regat 175.146.

Taxarea telegramelor în limbaj convenit.

Direcțiunea generală P.T.T. a revenit asupra măsurii de a refuza primirea telegramelor private cu text redactat în limbaj convenit nereglementar. Astfel de telegrame vor fi primite de către oficii, însă vor fi considerate ca telegrame în limbaj cifrat și în consecință socotirea cuvintelor se va face conform regulamentului telegrafic internațional. Textul unor asemenea telegrame se va taxa pe baza grupului de 5 caractere și va putea conține cuvinte formate din împreunarea a două sau mai multe cuvinte din cod, cuvinte sau împreunări de cuvinte din cod conținând mai mult de 10 caractere și cuvinte din cod formate nereglementar.

Situațiunea sumară a Băncii Naționale a României

Extragem din ultima situațiune sumară, dela 23 Noemvrie 1929, a Băncii Naționale următoarele poziții:

	Activ	Lei
Aur în țară și străinătate		9.160,989.075
Devize		6.807,721.946

Monetă divizionară	4,483.359
Portofoliul comercial	8.845,342.710
Imprumut. pe efecte publ., warante etc.	840,942.441
Datoria Statului	3.958,659.838
Avansuri temporare Tezaurului	722,000.000
Efecte publice	694,604.398
Fond. de pens. și asistență pt. personal	108,715.645
Imobile	389,642.072
Mobilier și mașini de imprimerie . . .	62,377.619
Cheltuieli de administrație	176,440.859
Efecte și avansuri rambursat prin Stat	1.671,850.000
Argint—Lingouri și monete	6,445.965
Conturi diverse	3,640,895.701
Totalul activelor	37.140,111.538

Pasiv

Capital	600,000.000
Fonduri de rezervă diverse	714,029.785
Bilete B. N. R. în circulațiune	21.816,965.234
Conturi curente și recepise la vedere	10.096,928.703
Dobânzi și beneficii diverse	410,235.051
Conturi diverse	3.411,952.765
Raportul între stocul de aur și angajamente	28,71% ₀
Raportul între stocul total și angajamente	49,85% ₀

Taxa: { Scant $9\frac{1}{2}\%$
Dobânda $10\frac{1}{2}\%$

Cursul Valorilor la București la 5 Decembrie 1929.

EFECTE

	Dob. anuală	Cursul
Rentă 1913 original	$4\frac{1}{2}$	70—75
Rentă 1913 duplicate	$4\frac{1}{2}$	64—66
Scris Rurale	5	49—49 $\frac{1}{4}$
Scris Urb. București	5	49—49 $\frac{1}{4}$
Scris Urb. Iași	5	46 $\frac{3}{4}$ —47
Comuna București	4	46—47
Comuna București	5% ₀	49—51
Imprumutul Național 1916	5	61—61 $\frac{1}{2}$
Imprumutul Unirii 1919	—	60 $\frac{1}{4}$ —60 $\frac{1}{2}$
Imprumutul Refacerii 1920	5	56—56 $\frac{3}{4}$
Renta împroprietăririi	5	51 $\frac{1}{2}$ —51 $\frac{3}{4}$
„ 1903 original	5% ₀	75—80
„ 1903 duplicate	5% ₀	60—65

BĂNCI

	Val. nom.	Cursul
Banca Națională	500	8075—8100
Marmorosch Blank & Cie ex. cup.	500	1000—1005
Românească	500	775—760
„ pui	500	725—730
De Scant ex. cup.	500	290—300
Comerc. Română	500	830—840
Credit Român ex. cup.	500	800—805
Generală	500	470—475
Viticola	500	295—300
Comerț Craiova opt.	500	750—760

	Val. nom.	Cursul
Com. Ital. și Rom.	500	690—700
Albina Sibiu ex. cup.	500	800—810
Carpaților	500	420—430
Franco-Română	500	30—40

ASIGURĂRI

Dacia-România ex. cup.	2000	5475—5500
Națională	500	925—950
Generală	500	2175—2200
Agricola ex. cup.	500	950—1000
Steaua României	500	1200—1225
Prevederea	200	470—480
Soc. Urania	1000	2300—2350

PETROLIFERE

Steaua Română	500	900—910
Astra Română	500	1600—1620
Speranța opt.	500	1150—1200
Speranța pui	500	590—600
Petrol Blok	500	255—260
Petrolul Rom. opt.	500	525—535
Petrolul Rom. (pui)	500	200—225
I. R. D. P. opt.	500	205—210
Concordia	250	1050—1070
Creditul Minier opt.	500	515—520

DIFERITE SOCIETĂȚI

Reșița	500	515—520
C. Tramv. Buc.	500	800—810
Govora-Călimănești purtător	200	240—250
Govora-Călimănești nom.	200	240—245
Cartea Românească	500	275—280
Creditul Technic purt.	500	390—400
Creditul Technic nom.	500	410—420
Letea opt. ex. cup.	500	570—580
Clădirea Românească opt.	500	480—490
Mica	500	435—440
Carpatina	500	1000—1010
Credit Industrial ex. cup.	1000	635—640

MONEDE EFECTIVE

Dolari	167'00—167'50
Sterline	818'00—820'—
Lirete	8'82—8'86
Cor. cehe	4'93—4'97
Franci francezi	6'65—6'68
Franci belgieni	4'65—4'70
Franci elvețieni	32'50—32'75
Mărci germane	40'20—40'30
Zloți	18'70—18'95
Șilingi austr.	23'65—23'75
Pengő	29'30—29'50
Dinari	2'95—2'97
Leva	1'21 $\frac{1}{2}$ —1'23 $\frac{1}{2}$
Drachme	2'21—2'24
Lire otomane	79'00—80'—
Napoleon	654—657'—